

טקסטיל, לבוש וחושים: תפישות ומופעים

היחידה ללימודי תרבות והמחלקה לעיצוב טקסטיל, שנקר

16 במרץ, 2017

הטלית בין טקסט, חושים וזכרון // ד"ר אסתר יוהס

"מי שהתעטף בטלית לא ישכח" (יהודה עמיחי): הטלית, שעיקרה הציציות שבארבע כנפותיה, היא פריט לבוש ריטואלי שנוצר כדי לקיים את מצוות ציצית - החובה להטיל ציציות בארבע פינות הבגד שאדם לובש. (במדבר טו: לח-מ'; דברים כב: יב). עצם קיום המצווה מבוסס על חוש הראייה, ראייה היוצרת זכרון ואמורה להוביל לעשייה: "וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם".

לעומת התמציתיות הטקסטואלית בניסוח המקראי של המצווה, בספרות ההלכה והמנהג מצוי מגוון טקסטים רחב הן באופני קיום המצווה ובמשמעויות הגלויות והנסתרות המיוחסות לה. בפרשנות טקסטואלית זו מודגשים היבטים שונים של התחברות חושית של האדם אל הטלית אותה הוא עוטה ואל הציציות בארבע פינותיה, בעיקר דרך חושי הראיה והמגע. בהיות הטלית בגד אישי המלווה את האדם לאורך כל חייו מלידתו וגם אחרי מותו, יוצר הקשר החושי גם קשר רגשי, והטלית נתפסת כאחד ממרכיבי הזהות הקולקטיבית והאישית של בעליה.

בהרצאה זו אציג דוגמאות לפרשנויות מסורתיות למצוות ציצית הנוגעות בהקשר החושי בבחינת הוראות, הנחיות ליהודי מקיים המצוות, לצד התייחסויות בספרות ובהגות המודרנית שבהן המגע וזכרון המגע נוגעים בשאלת הזהות והאמונה גם של מי שאינו מקיים מצוות. אתמקד במסתו של ז'אק דרידה A Silkworm of now ש'one שבמרכזה המגע הממשי בטלית, שלא בהקשר ההלכתי ומשמעותיו האישיות המורכבות של מגע זה.

ד"ר אסתר יוהס מלמדת באוניברסיטה העברית חוג מ.א. לחקר תרבות עממית; מכללת אחוה, ראש חטיבה לתרבות חזותית, ובמכללת שנקר. חוקרת תרבות חומרית וחזותית. עבודתה מתמקדת בחקר היבטים חומריים וחזותיים בתרבות היהודית בממשק שבין תרבות עממית תרבות מסורתית ותרבות פופולרית. תחומים מרכזיים בהם היא עוסקת הם חקר לבוש וטקסטיל (פרסום: "ארון הבגדים היהודי באוסף מוזיאון ישראל" 2014), חקר היבטים חומריים וחזותיים במערכת הדתית visual and material religion.